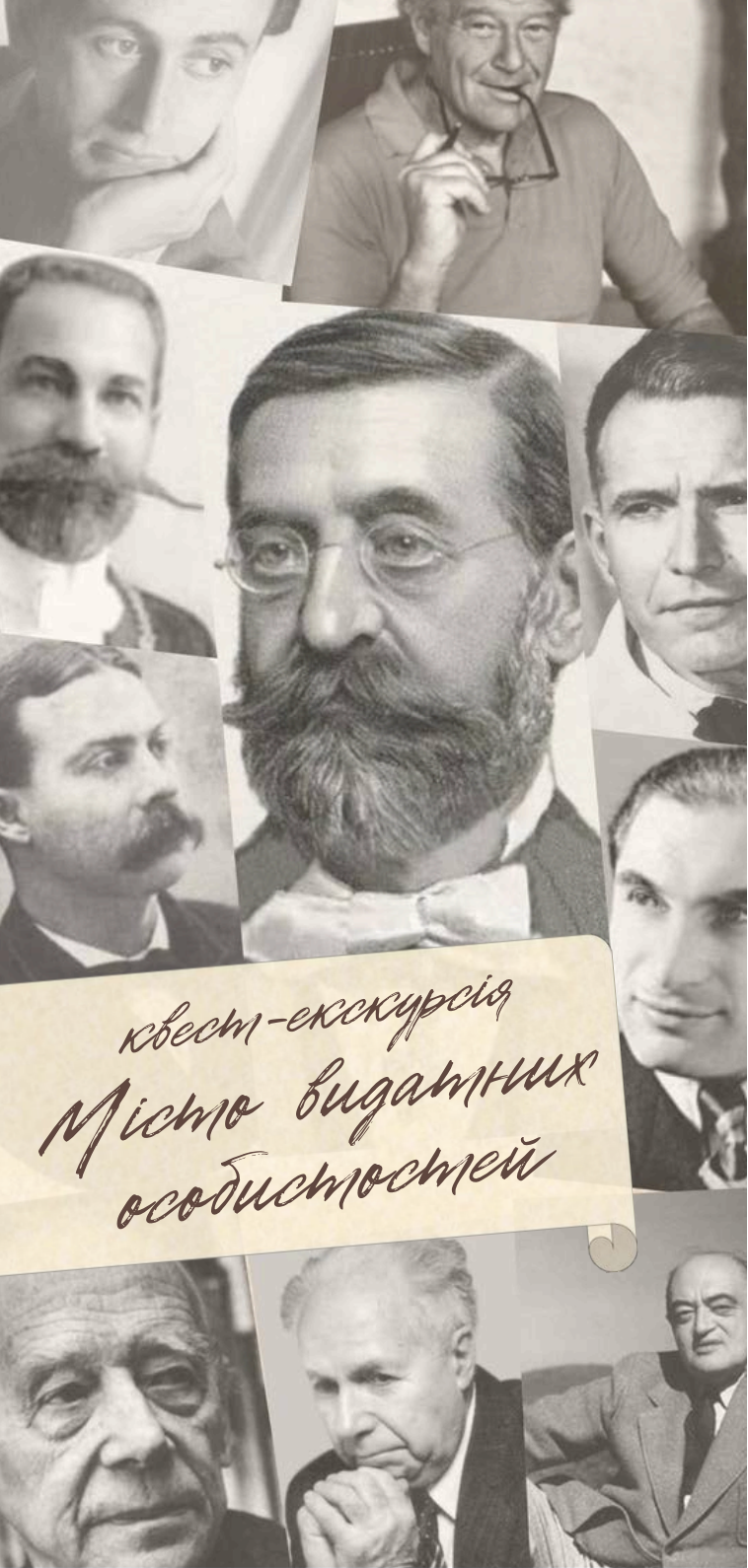

квест-екскурсія
Місто видатних
особистостей

Чернівці – місто перлина Буковини, котре завжди милувало око та манило до себе. Величні пам'ятки архітектури, розкішні храми, старовинні площі, затишні вулички, таємничі дворики. Окрасою міста є його стара частина, забудована під час перебування Буковини в складі австро-угорської монархії. В історичному центрі Чернівців є вулиці та будівлі, які цінні не лише своєю архітектурою, а й людьми, які тут жили. Невелике місто над Прутом подарувало світу багато відомих особистостей. Тут народилися, жили та творили славетні діячі української та інших національних культур, які зробили вагомий внесок у розвиток історії, економіки, культури, медицини, літератури та мистецтва.

Пропонуємо здійснити квест – мандрівку вулицями Чернівців та ознайомитись із життєвим шляхом відомих постатей нашого міста:

1. **Антон Кохановський** бургомістр Чернівців;
2. **Йосип Мойсейович Ельгісер** заслужений діяч мистецтв, композитор, піаніст;
3. **Йозеф Алоїз Шулпетер** один із найвидатніших соціологів і економістів ХХ ст.;
4. **Грегор фон Реццорі** австрійський письменник, журналіст, сценарист, актор;
5. **Йозеф Шмігт** видатний єврейський оперний співак;
6. **Ервін Чаргафр** вчений-біохімік, професор Колумбійського університету;
7. **Кароль Мікулі** професійний композитор, музикант-педагог, відомий піаніст;
8. **Пауль Целан** найвизначніший європейський ліричний поет повоєнного часу;
9. **Георг Дроздовський** німецькомовний поет, прозаїк, драматург, журналіст, перекладач, актор;
10. **Раймунд Фрідріх Кайндль** історик світового значення, вчений-дослідник.

1.

Усього за декілька десятиліть XIX століття Чернівці, які були тоді віддаленою провінцією австрійської монархії, розбудували та підняли до рівня європейських столиць. Тут звели школи, культурні заклади, багатоповерхові будинки, готелі та ресторани, вимостили вулиці бруківкою, провели воду та каналізацію, під'єднали світло, запустили перший трамвай. Побудували поштамп, філармонію, театр, костел Найсвятішого Серця Ісуса. З'явилася школа будівельників-архітекторів, дирекція ощадних кас (нині Художній музей). Усе це зробили за період правління містом **Антон Кохановського**. Його тут ще за життя називали «батьком», або люблячим «татком» Чернівців. Впродовж 42 років вся його діяльність пов'язана з Ратушею. Вперше Антона Кохановського одноголосно обрали міським головою у 1866 році. Кохановський настільки активно працював, аби підняти рівень Чернівців, що через два роки його знову обрали мером – і так було чотири рази поспіль. Опісля Кохановського обрали віцемаршалом Буковинського сейму (голова обласної ради сьогодні), хоч він і залишався депутатом міської ради. А коли йому виповнилося 70 (це був 1887 рік) його знову обрали міським головою, а потім ще п'ять разів обирали на цю поважну посаду. Антон Кохановський був вдячний за таку високу довіру, тож купив чернівчанам ще один годинник на Ратушу за власні кошти.

Завдання: на Центральній площі знайдеш будинок, в якому проживав Антон Кохановський з родиною. Фасад якого прикрашають два балкони, один із них називають «балкончиком Кохановського».

2.

Пов'язане з Чернівцями й ім'я педагога, піаніста-виконавця, заслуженого діяча мистецтв України **Йосипа Мойсейовича Ельгісера**. В 1961 році, навчаючись у Київській консерваторії, він став викладати в Чернівецькому музичному училищі, де працював понад 50 років і випустив плеяду піаністів. Гру Ельгісера чули в Чернівцях, Києві, Румунії, Болгарії, Швеції, Австрії, Італії тощо. В останні роки життя він дав 27 сольних концертів з програмою від Баха до Скребіна – загалом 443 музичні твори, які виконував напам'ять. За ці концерти нагороджений Золотою медаллю ЮНЕСКО та званням «Золоте ім'я світової культури». Талановитий виконавець успішно займався науковою роботою, написав низку підручників. Захопленням маестро став пошук імен несправедливо забутих буковинських митців. Його колекція налічувала чималу кількість нотних видань, серед яких багато раритетних. Окремо варто відзначити цикл музичних творів Йосипа Ельгісера, об'єднаних назвою «Я буковинець».

Завдання: Знайди ім'я Йосипа Ельгісера на "Алеї зірок" в Чернівцях.

3. Чернівці назавжди ввійшли до історії всесвітньої економічної науки завдяки вченому світової слави, історичу, економісту та соціологу **Йозефу Алоїзу Шумпетеру**.

Разом із дружиною Йозеф Шумпетер у віці 26 років прибув у Чернівці, де отримав посаду позаштатного професора на факультеті держави і права Чернівецького університету імені Франца Йосифа і став єдиним викладачем економіки. За доволі короткий період викладання на факультеті Йозеф Шумпетер створив власну епохальну роботу «Теорія економічного розвитку», або як би тепер сказали, бестселер економічної думки. Підприємництво, інновації, нововведення, економетрія, економічний розвиток – слова, які чи не щодня використовують політики та економісти всього світу. Та мало хто знає, що теорії інновацій, циклічного розвитку економіки та застосування математики в економіці вперше описав чех Йозеф Шумпетер – 26-річний професор Чернівецького університету, а згодом один із найвідоміших економістів ХХ століття. На честь науковця-реформатора світової слави в Чернівцях у 2021 році була заснована Шумпетерівська школа інновацій. Чернівці можуть пишатися найбільш повним зібранням наукових праць Йозефа Шумпетера (більше, ніж у Гарварді, Токіо та Берліні), які зберігаються у науковій бібліотеці Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича.

Завдання: Бібліотеку шукай на вул. Лесі Українки.

4. Уродженець із Чернівців, який уславив наше місто на світових просторах, як журналіст, сценарист, письменник, автор 25 німецькомовних книг (дві з них про Чернівці та Буковину), художник, чиї роботи зберігаються в запасниках чернівецьких музеїв, актор, який знявся у 22 фільмах, в тому числі в партнерстві з Бріжіт Бардо. Все це про неймовірно талановитого чоловіка – **Грегора фон Реццорі**. Хоч він завжди подорожував, та

щоразу подумки, або насправді приїжджав до Чернівців і пишався тим, що він чернівчанин. Реццорі називав себе чоловіком, який "снить за втраченою батьківщиною". І справді, Буковина супроводжувала його протягом всього життя: в Румунії, Італії, Німеччині, на Родосі, США. Вілла родини Реццорі за адресою вул. Аксенина, 38 теж додає слави Чернівцям. У будинку, який звели у міжвоєнний період, досі фактично нічого не змінилося. На вікнах старі рами, збереглися дерев'яні румунські жалюзі (за цим зразком їх виготовляють і зараз). Це – візитівка румунського модерну «необринковану». У 2020 році в Чернівцях біля наукової бібліотеки ЧНУ ім. Ю.Федьковича встановили пам'ятник Грегору фон Реццорі.

Завдання: Пам'ятник Грегору фон Реццорі шукай на вул. Лесі Українки.

5.

У далекому 1914 році до Чернівців разом із батьками переїздить **Йозеф Шмідт**. Ще хлопчиком він потрапив у хор Чернівецької Синагоги. У 12 років Йозеф Шмідт вперше виступив публічно, а відтак співав у хорі, запрошувався до участі в гастрольх німецьких оперних груп. Співакові з Буковини був відкритий шлях у велике мистецтво. Він співав у Берлінській, Віденській, Брюссельській операх. У 1933 році співак виїхав у

тривале концертне турне по США, Мексиці, Кубі, Нідерландах, Бельгії. Також у Берліні відбулась прем'єра знаменитого фільму «Пісня крокує по світу», де він зіграв головну роль. Того ж року дав два концерти в Чернівцях у залі Музичного товариства (тепер це - обласна філармонія). Його порівнювали з геніальним Енріко Карузо. Пам'ять про видатного співака бережуть нащадки та поціновувачі його творчості. Так, у Відні є площа імені Йозефа Шмідта. У Берліні його ім'ям названо вулицю й музичну школу, а на будинку, де він жив, встановлено меморіальну дошку.

23 грудня 1990 р. за клопотанням ентузіастів відродження єврейської культури в колишньому Темплі (центральної синагозі міста), де відбувався творчий злет співака, Йозефу Шмідту відкрито меморіальну дошку.

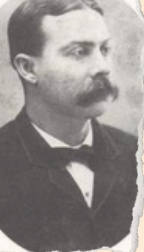
Завдання: Меморіальну дошку Йозефу Шмідту шукай на вул. Університетській.

6.

Розкриття структури та генетичної ролі ДНК стало найвагомішим досягненням біохімічної науки ХХ століття. Це надважливе для світу досягнення тісно пов'язане з ім'ям вченого-біохіміка, професора Колумбійського університету **Ервіна Чаргаффа**, який народився у Чернівцях. Він ріс дуже допитливим хлопчиком, який із дитинства виявляв багато талантів і гарно вчився у гімназії. Коли Ервіну було 9 років, банк його батька збанкрутів і сім'я Чаргаффів була змушена переїхати (як вони тоді думали тимчасово) до Відня. Місто, в якому народився, запам'яталося Ервіну Чаргаффу, як «місто зелені, де наука витає у повітрі». Про рідні Чернівці Чаргафф писав: «Ніколи в житті я не зустрічав такої яскравої зелені, як в місті свого дитинства – Чернівцях». У світову науку Ервін Чаргафф увійшов насамперед завдяки своїм фундаментальним дослідженням структури та функцій нуклеїнових кислот. Нині практично немає людей, які не знали б про правила Чаргаффа. Ервіна Чаргаффа пам'ятатимуть, як науковця світового рівня, публіциста, непересічну і яскраву особистість. Ім'я цього геніального біохіміка назавжди вписане золотими літерами в історію світової науки.

Завдання: Знайди меморіальну дошку на фасаді будинку на вул. 28 Червня, в якому Ервін Чаргафф проживав до 1914 року.

20 жовтня 1821 року в сім'ї вірменського купця в Чернівцях народився він - в майбутньому талановитий учень Шопена - **Кароль Мікулі**.

Талант до музики він успадкував від матері, яка була його першим вчителем гри на фортепіано. Потім музичного мистецтва Кароля Мікулі навчав домашній вчитель - запрошений польський піаніст

Оскар Кольберг. У Шопена та Ребера в Парижі Кароль навчався музиці впродовж 1844-1846 років. Відтак повернувся додому. Композитор мешкав у Чернівцях, подорожував Буковиною та Бесарабією, записував українські, румунські і молдавські народні пісні, танці та обряди. Кароль Мікулі випустив у світ повне зібрання творів Шопена у 17-ти томах, видане 1879 року в Лейпцигу. Кароль Мікулі – один із фундаторів першої публічної бібліотеки у Чернівцях, яка була заснована ще 1852 року. Нагороджений Кавалерським хрестом ордена Франца Йосифа. У далекі травневі дні 1847 року, завдячуючи дружбі з Каролем Мікулі, Чернівці мали честь слухати концерти блискучого угорського піаніста Ференца Ліста. Він дав два великі концерти у готелі «Молдавія», власником якого був батько Кароля – Якоб фон Мікулі.

Завдання: Будинок, на якому встановлена меморіальна дошка Каролу Мікулі, знайдеш на розі вул Мікулі та вул Шолом Алейхема.

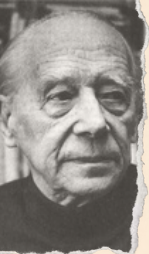

Відомого німецькомовного поета **Пауля Целана**, який народився в Чернівцях у 1920 році, літературні критики вважають одним із

найкращих європейських ліричних поетів повоєнного часу. Поетичне чуття і літературний смак у нього були бездоганними. Його життя вмістилось у п'ятдесят років між Чернівцями й Парижем із зупинками у Бухаресті та Відні. П'ятнадцять років він віддав каторзі поетичного перекладу. Так, зокрема

Франції, яка прихистила його, Пауль віддячив, повністю переклавши німецькою Поля Валері й Артюра Рембо. Париж відкрив самотньому іноземцю двері у великий світ і Целан зазнав повною мірою літературної слави. Він став лауреатом низки премій, у тому числі й найпрестижнішої у світі німецькомовної літератури – імені Георга Бюхнера (1960 р.). Його творчість вивчають науковці з різних країн і в останні десятиліття видано сотні поважних монографій і тисячі наукових статей, в яких дослідники намагаються зрозуміти та наблизитись до розуміння його «метапоезії», «герметично зашифрованої лірики». В Україні ж, шануючи пам'ять великого майстра, влаштовують целанівські читання. Чернівці присвятили цій відомій на весь світ людині Літературний центр на вулиці Ольги Кобилянської, погруддя на вулиці Головній та пам'ятну дошку на будівлі, де мешкав Пауль Целан.

Завдання: Знайди будинок на вул Панаса Саксаганського, де мешкав Пауль Целан

9.

Австрійцем старого гарту, з усіма характерними прикметами біографії, виховання, манер, психології, ментальності - саме таким був уродженець Чернівців **Георг Дроздовський**. Навчався він у католицькій школі св. Марії, пансіоні учительського інституту, другій українсько-німецькій гімназії. Театр та література стали справжньою пристрастю його життя.

У 20-ті роки, після закриття румунською владою німецького театру в Чернівцях, він організував аматорську групу і поставив серію театральних вистав під назвою «Чернівецькі камерні вистави», в яких сам виступав як актор і репертуарний директор. У 1940 році Дроздовський зазнав примусової депортації з Чернівців до Німеччини, як етнічний німець. Після Другої світової війни він оселився у старовинному австрійському місті Клагенфурт, яке йому чимось нагадувало Чернівці. Та мабуть і не даремно. Адже це місто стане потім містом-побратимом Чернівців. 1984 року побачила світ книга Георга Дроздовського під назвою «Тоді в Чернівцях і довкола. Спогади старого австрійця». Як видно вже із самої назви, це твір про Буковину, про те, якою вона запам'яталася письменнику очима серця. У чернівецькому Німецькому народному домі (вул. О.Кобилянської, 53) відкрито зал-музей Георга Дроздовського.

Завдання: На будинку, де жив письменник, встановлено меморіальну дошку. Шукай його на вул. Тараса Шевченка.

10.

Далекого 1866 року в сім'ї німецьких колоністів у родинному будинку, що знаходився на вулиці Новий Світ народився вчений-історик світового значення, дослідник українців Буковини, Галичини і Закарпаття **Раймунд Фрідріх Кайндль**. У старших класах гімназії Кайндль захопився германістикою, але його настільки цікавив навколишній світ, що він почав займатися фольклором, етнографією та історією.

Їздив Буковиною, збирав матеріали та написав із першоджерел більше 300 наукових праць і монографій про Чернівці та Буковину. Чернівчани йому донині вдячні за першу професійну наукову працю 1908 року «Історія Чернівців», видану до 500-літнього ювілею міста. А також за збереження розміщення університету в Чернівцях. Адже у 1914 році, коли почалася світова війна і в місто ввійшли російські війська, ректорат, що складався з 14 професорів, вирішив вивезти університет із Чернівців, оскільки він відкривався указом австрійського цісаря. Проти був лише професор Р. Ф. Кайндль. Тож університет залишився в Чернівцях та без перебільшення донині є найімпозантнішою прикрасою міста.

Завдання: Знайди родинний будинок Кайндлів на вул. Тараса Шевченка, на якому відкрита меморіальна дошка на честь видатного історика, етнографа, педагога і громадського діяча.

Go Chernivtsi

travel.chernivtsi.ua

**TOURIST
INFORMATION**

**ТУРИСТИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ
ЦЕНТР М. ЧЕРНІВЦІ**

**вул. Банкова, 3
+38 (075) 302 0372**